

LATERALITA

Lateralita – uprednostňovanie jedného z párových orgánov prípadne jednej polovice nepárového orgánu.

Lateralita – súvisí s dominanciou (funkčnou prevahou) jednej z mozgových hemisfér, pričom ľavá hemisféra riadi činnosť vpravo umiestnených orgánov a pravá hemisféra vľavo umiestnených orgánov, napr. končatín.

Dominancia jednej hemisféry spôsobuje, že spravidla na protihľahlej polovici tela sú pohyby rýchlejšie, presnejšie a koordinovanejšie. Asymetria sa prejavuje ako funkčná alebo tvarová (morfologická). Normálny vývin laterality na genotypickom (vrodenom) základe je dôležitým činiteľom pri utváraní osobnosti dieťaťa.

Genotypom sa spravidla označuje vrodená funkcia, ktorá sa spolu so svojím nositeľom vyvíja a pri vhodných podmienkach sa zdokonaľuje a rozvíja.

Fenotypom sa označuje aktuálny stav funkcie, teda výsledok pôsobenia rozličných faktorov na predchádzajúci vývin (napr. precvičovanie a pod.)

Z hľadiska optimálneho vývinu jednotlivca je výhodné, ak je fenotyp totožný s genotypom.

Spravidla sa rozoznáva lateralita senzorická (oka, ucha) a lateralita motorická (rúk a nôh).

Ich vzťah môže byť: súhlasný (preferovaná ruka a noha na tej istej strane), resp. prekrížený (preferované oko a ruka sú na rôznych stranách).

Dôležitým faktorom je stupeň laterality, ktorý sa pohybuje od vyhraneneného cez nevyhranený až k ambidextrii (lat. ambo – oba, dexter – pravý) – obojstrannosti (napr. obojručnosť).

Osobitnými prípadmi ľudí sú: ľavostrannosť či pravostrannosť patologická (pri poškodení dominantnej hemisféry), ľavostrannosť či pravostrannosť z nutnosti (amputácia alebo iné dlhodobé vyradenie jedného z párových orgánov).

Z výchovného hľadiska je mimoriadne dôležité rozvíjať príslušné senzorické a motorické funkcie v súlade s genotypom, najmä u ľavákov, pretože násilný zásah do genotypu ľudí, môže spôsobiť prípadne aj vážne narušenie či poškodenie osobnosti dieťaťa.

V prípade násilného precvičovania z ľavej ruky na pravú môže sa u dieťaťa prejavovať poškodenie vo forme neuróz reči (zajakavosť, nočné pomočovanie, tiky, zmena správania, vzdorovitosť, nepozornosť).

Správny vývoj laterality má vplyv na rozvoj motoriky, jemnej motoriky, reči, ale je aj dôležitým činiteľom pri utváraní osobnosti dieťaťa.